

Socialistische transnationaliteit en de transfer van Nederlandstalige literatuur

Engelbrecht, Wilken	Univerzita Palackého, Olomouc, Tsjechië
Kalmthout, Ton van & Zajas, Pawel	KNAW, Amsterdam, Nederland Uniwersytet A. Mickiewicza, Poznań, Polen
Bossaert, Benjamin	Univerzita Komenského, Bratislava, Slowakije
Stoicescu, Alexa	Universitatea din Bucuaresti, Boekarest, Roemenië
De Dobbeleer, Michel	Universiteit Gent, Gent, België
Srebnik, Anita	Univerza v Ljublani, Ljubljana, Slovenië
Novaković-Lopušina, Jelica	Belgrado, Servië
Ekaterina Vekshina Federatie	Nederlands Instituut St.-Petersburg, St.-Petersburg, Russische Federatie

Inleiding

In 2022 stelde de projectgroep het onderzoek naar receptie van Nederlandstalige literatuur in Centraal-Europa en de Balkan voor. Op dit colloquium willen wij de resultaten van het afgeronde project voorstellen.

Met de opkomst van lectoraten nam vanaf 1955 het aantal literaire vertalingen uit het Nederlands in het gebied flink toe. Dankzij inbreng van neerlandici werd een vrij representatief beeld van de Nederlandstalige literatuur gegeven. Daarbij was er wel grote invloed van met name de USSR en in iets mindere mate de DDR als 'gidslanden'. Verder moest rekening worden gehouden met de doctrine van het socialistisch realisme en met financiële beperkingen door deviezentekorten. Officieel bestond er nergens censuur en de lijsten met 'verboden boeken' waren overal strikt geheim. Vertalers waren daarom onzeker wat wel en wat niet vertaald kon worden met zelfcensuur als gevolg.

De inleidende lezing Een Oost-Europese canon? bekijkt, in hoeverre de in de onderzochte regio vertaalde werken aansloten bij wat elders in Europa werd vertaald. In de vijf volgende lezingen wordt voor achtereenvolgens de Sovjetunie, de DDR, Tsjecho-Slowakije, Roemenië, Bulgarije en Joegoslavië getoond hoe vertalers en uitgeverijen omgingen met de vermelde onzekerheid. De centrale vraagstelling is daarbij hoe zij omgingen met de spanning tussen enerzijds de eigen wens om representatieve werken uit het Nederlandse taalgebied aan hun lezerspubliek voor te stellen en anderzijds zodanig te voldoen aan de normen van het socialistische systeem dat publicatie tot stand kwam. Dit is sinds begin van dit decennium opnieuw zeer actueel in landen als de Russische Federatie en de Chinese Volksrepubliek.

De in vrijwel alle onderzochte landen bestaande 'tijdschriften voor wereldliteratuur' waren vooral na de Helsinki-akkoorden van 1977 een mogelijkheid om werken voor te stellen die niet aan het socialistisch-realistische discours voldeden. Tenslotte wordt ook getoond, hoe Joegoslavië een andere weg bewandelde. In de lezingen worden tevens mogelijkheden voor vervolgonderzoek aangestipt.

Omschrijving bijdragen

De bijdragen aan het panel zullen zich richten op de receptie van Nederlandstalige literatuur in de periode 1945-1990. Bijdragen:

Een Oost-Europese canon? - Een overzicht van werken die in de gehele regio werden gereciperd
Tussen censuur en wereldliteratuur - De plaats van Nederlandstalige literatuur in de cultuurpolitiek van de DDR

Multatuli in Russische vertaling - Over Multatuli in Russische vertaling (deels met het Duits als tussentaal)

De muizendiscipline - Over de rol van Olga Krijtová en Júlia Májeková binnen de transfer van Nederlandstalige literatuur naar Tsjecho-Slowakije

Diversiteit van Nederlandstalige literatuur in socialistisch Roemenië - De rol van belangrijke Roemeense vertalers binnen de transfer van Nederlandstalige literatuur naar Roemenië

Over de rand van de Sovjetbril - Over de rol van het tijdschrift Panorama voor de transfer van Nederlandstalige literatuur naar Bulgarije

Met passie vanuit Joegoslavië - De rol van belangrijke Servische, Kroatische en Sloveense vertalers binnen de transfer van Nederlandstalige literatuur naar Joegoslavië

Multatuli in Russische vertaling

Staat het panel open voor het toevoegen van bijdragen van andere sprekers?

Ja. Wij kunnen ons indenken dat andere collega's met vergelijkbaar onderzoek bezig zijn

Geselecteerde bronnenlijst

Brems, Elke, Orsolya Réthelyi & Ton van Kalmthout (eds.), *Doing Double Dutch: The International Circulation of Literature from the Low Countries*. Leuven: Leuven University Press, 2017.

Broomans, Petra, 'Zichtbaar in de canon. Spelregels voor cultuurbemiddelaars', in: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* 128, 3-4, 2012, 256-275.

Espagne, Michel & Werner, Michael, 'Jenseits der Komparatistik. Zur Methode der Erforschung von Kulturtransfers', in: U. Molk (red.), *Europäische Kulturzeitschriften um 1900 als Medien transnationaler und transdisziplinärer Wahrnehmung* (Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften zu Göttingen, Philologisch-historische Klasse, 3. Folge, Bd. 273), 2005, 13-32.

Grave, Jaap, 'Die Rolle der Leipziger Niederlandistik für den Transfer niederländischsprachiger Literatur in die DDR', in: Siegfried Lokatis en Martin Hochrein (red.), *Die Argusaugen der Zensur. Begutachtungspraxis im Leseland DDR*. Stuttgart, Ernst Hauswedell, 2021, 309-332.

McMartin, Jack, *Boek to Book. Flanders in the Transnational Literary Field*. PhD dissertation KU Leuven, 2019.

Rundle, Christoph, Anne Lange & Danielle Monticelli (eds.), *Translation under Communism*, Cham, Palgrave Macmillan, 2022.

Vimr, Ondřej, 'Prescriptive Polysystems, Struggle-free Fields and Burdensome *Habitus*: Translation Paradigm Shift in the Wake of the February 1948 Communist Overthrow in Czechoslovakia', in: *Translatologia Pragensia* 8, 2011, 135-147.